

РІД НАШ КРАСНИЙ, РІД ПРЕКРАСНИЙ!

ОТЧИЙ

ЧАСОПИС

РІК ЗАСНУВАННЯ

2002

ВЕРЕСЕНЬ

Число 9 (141)

КИЇВ 2013

Видання товариства "Чернігівське земляцтво"

Вхідчини в життя

Нас знову запрошує до себе чарівна і незвідана країна знань. День знань – це непересячне багатогранне свято кожної людини, свято інтелекту і гуманізму, одвічного людського потягу до глибин книжкової мудрості, духовних скарбів, потаємних мрій і бажань, свято радості зустрічі з прекрасним, незнаним і неповторним, свято вибору своєї стежини життя.

Першого вересня тисячі дівчаток і хлопчиків вперше переступлять поріг шкільного класу чи вузівської аудиторії, вперше відчують себе школярем, студентом. Такий же день згадають і ті, для кого барви осінніх квітів повернуть давні і близькі, хвилюючі, але безтурботні шкільні дні, роки життя в країні Знань.

Немає жодної людини, серце якої не озвалось би трепетно і щиро на цей День, який принесе нові сподівання, незвідані далі і повороти, нові рубежі, де реальну ціну особистості і, мабуть, суспільну вагу людини визначають освіченість, її рівень, якість, віддача, уміння і духовність.

У XXI ст. знання забезпечуватимуть лідерство у далеко не простому поляризованому світі. Україна йде європейським шляхом розвитку, тому перед нашою освітою стоїть непросте завдання реформ.

А для того, щоб виростити і виховати таких дітей, і батькам потрібно працювати, адже родина – це дім, що оберігає нас, тримає на цьому світі, формує наш світогляд, особистість, направляє на життєвий шлях.
"Школа сильна учительським ко-

лективом", – ці слова належать С. Маршаку, але вони вже стали надбанням кожного педагогічного колективу. Тож педагоги повинні володіти відповідними знаннями, уміннями, навичками, вміти розв'язувати нагальні проблеми дітей та молоді, влюбити в себе своїх учнів, оптимально розв'язувати назрілі вимоги з викликами часу.

Школа повинна бути цікавою, радісною, усміхненою, творчою, веселою казкою, яка з часом переходить у світ знань. Нехай не забракне енергії, цілеспрямованості, духу творчості, мудрості думок у наших вчи-

телів, хай цікавим, повним хороших вражень буде шлях до завоювання молодих сердець, а мірилом кращого, улюбленого учителя стануть його вихованці, які через роки скажуть: "Ви для мене були і є взірцем любові, доброти, вимогливості, творчості і надії! Спасибі за знання!"

Я маю 40 років педагогічної роботи: спочатку школа, потім середні медичні заклади, а нині (20 років) працюю в стінах Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця, навчаю і виховую майбутніх лікарів. Скажу відверто: важко, але цікаво, бо перед тобою вже діти, які чогось хочуть, які вибрали дорогу свого життя, професію і мають свою мету. Відрадно, що є талановита, смілива, вимоглива до себе і до навчання молодь.

Я дуже люблю свою роботу, студентів, стараюсь з ними поділити їхні радощі й печалі, допомагаю студентам-сиротам. Користуючись нагодою, вітаю і всіх наших викладачів, весь професорсько-викладацький склад з цим святом! Дай Боже кожному із нас сили, здоров'я, миру в сім'ях, любові, поваги вихованців, учнів, більше світлих і сонячних днів!

Ольга МИСНИК,
кандидат біологічних наук

До школи

Улюблена вчителька, певно, не знає,

Що серце її, як матусю, кохає!

Як матінку рідну, бо в школі вона

Дарує тепло лише тільки одна!

Усмішка її, як у сонця, осяйна,

А очі її – мов безодні безкрайні,

А мова – жива, бо вона українська,

Й тече, як струмок, соловейкова пісня.

До школи іду, як до другого дому,

Бо знаю, що друга є мати у ньому.

Катерина БОЛОННИКОВА,
м. Чернігів

**Учітьсь, читайте... І чужому навчайтесь,
Й свого не цурайтесь. Тарас ШЕВЧЕНКО**

У ВЕРЕСНІ СВЯТКУЮТЬ СВІЙ ЮВІЛЕЙ:

НАДТОЧІЙ Віталій Овсійович – 75-річчя. Народився 5 вересня 1938 року в селі Шевченка Борзнянського району. Працював лікарем у медичних закладах Києва.

ЦИМБАЛИСТ Юрій Іванович – 75-річчя. Народився 7 вересня 1938 року в Бахмачі. Довгий час робота його була пов'язана з ЦКБ "Южное" академіка Янгеля в Дніпропетровську, а потім був головним конструктором у НВО систем зв'язку оборонної промисловості. Полковник запасу.

Заступник голови Чернігівського земляцтва в Москві. Пише вірші, член Спілки письменників Росії.

БОЖОК Надія Іванівна – 75-річчя. Народилася 29 вересня 1938 року в селі Катеринівка Бобровицького району. Працювала начальником відділу кадрів СБУ-49 тресту "Головкіївміськбуд".

ПІНЧУК Андрій Михайлович – 70-річчя. Народився 5 вересня 1943 року в селі Марківці Бобровицького району. Колишній голова Київського апеляційного господарського суду. Член Ради суддів України, член Президії та Ради суддів господарських судів України, член ради Спілки юристів України, заслужений юрист України. Нагороджений орденом "За заслуги" III ступеня. Голова Бобровицького відділення Товариства "Чернігівське земляцтво" в м. Києві.

МАРУЩЕНКО Діна Максимівна – 70-річчя.

Народилася 11 вересня 1943 року в селі Нові Яриловичі Ріпкинського району. Працювала начальником ювелірного цеху Київського заводу "Ремточмеханіка". З грудня 1991 р. – президент малого підприємства у формі товариства з обмеженою відповідальністю "Соляріс".

Нагороджена орденами 1, 2, 3 ступеня Миколи Чудотворця Українського народного посольства, медалями, грамотами, дипломами. Член Асоціації українських ювелірів. Заступник голови Ріпкинського відділення земляцтва.

ХАРЛИМ Михайло Іванович – 70-річчя. Народився 18 вересня 1943 року в селі Пархимів Козелецького району. Працював головою Печерського райвиконкому м. Києва, начальником квартирного управління, начальником Головного управління житлового господарства та майна Київської міської державної адміністрації, начальником Головного управління комунальної власності м. Києва. Заслужений працівник сфери послуг. Нагороджений орденом "За заслуги" III ступеня.

СУПРУН Ігор Володимирович – 70-річчя. Народився 29 вересня 1943 року в Ічні. Працював токарем у НТТУ "КПІ".

ТІШЕВСЬКА Зінаїда Миколаївна – 70-річчя. Народилася 30 вересня 1943 року в місті Чимкент (рідня з Чернігова).

ПІНЧУК Віталій Савич – 65-річчя. Народився 3 вересня 1948 року в селі Новий Биків.

ВОЙТЕХА Іван Андрійович – 65-річчя. Народився 7 вересня 1948 року в селі Мирне Козелецького району. Працював у відкритому акціонерному товаристві АТП-1 "Київміськбуд".

КРИВУЦА Володимир Георгійович – 65-річчя. Народився 15 вересня 1948 року у Варві. Ректор Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій. Доктор технічних наук, професор. Автор понад 200 монографій, підручників, навчальних посібників та наукових статей. Підготував 9 докторів і 17 кандидатів технічних наук. Заслужений діяч науки і техніки України. Нагороджений орденом "За заслуги" III ступеня.

БЕЗУГЛОВА Анна Андріївна – 65-річчя. Народилася 16 вересня 1948 року в селі Хотівля Городнянського району.

САЛІЙ Олександра Олексіївна – 65-річчя. Народилася 16 вересня 1948 року в селі Переяслівка Ніжинського району. Директор департаменту кадрового забезпечення та проходження державної служби Міністерства економічного розвитку і торгівлі України.

БОРИСЕНКО Михайло Іванович – 65-річчя. Народився 17 вересня 1948 року в селі Підлісне Козелецького району. Доцент кафедри педіатрії Національного медичного університету ім. О.О.Богомольця. Також працює в Київській міській дитячій лікарні №8. Доктор медичних наук, професор, автор 8 винаходів та понад 250 наукових праць, в т.ч. 13 монографій. Учасник бойових дій в Чехословаччині. Відзначений багатьма нагородами.

МИСНИК Ольга Федорівна – 65-річчя. Народилася 17 вересня 1948 року в селі Бакаївка Ічнянського району. Асистент кафедри біоорганічної, біологічної та фармацевтичної хімії Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця, автор 45 наукових статей, методичних посібників та публікацій, співавтор 3 підручників.

НЕСТЕРЕНКО Михайло Васильович – 65-річчя. Народився 17 вересня 1948 року в селі Красилівка Бахмацького району. Працював головою Києво-Святошинської райради. Тричі обирався її депутатом. Нагороджений Почесною грамотою Верховної Ради України.

МОЛЯР Олександр Іванович – 65-річчя. Народився 20 вересня 1948 року в селі Мала Дівиця Прилуцького району. Тривалий час працював на заводі "Арсенал" на різних посадах. Близько 20 років працював у Національному банку України, останнім часом – головним спеціалістом.

ТИМОШОК Олександр Ілліч – 65-річчя. Народився 26 вересня 1948 року в Семенівці. Працює старшим інспектором відділу лікувально-профілактичної допомоги, спеціаліст-лікар УМЗР МВС України. Лікар вищої категорії, полковник міліції, ліквідатор наслідків аварії на ЧАЕС.

Має 28 впроваджених раціоналізаторських пропозицій з медичних проблем та медичного інструментарію. Автор двох книг з історії медицини, опубліковано 22 статті на медичну, суспільну та медико-історичну тематику.

НЕСТЕРОВА Людмила Георгіївна – 65-річчя. Народилася 29 вересня 1948 року в Києві (батьки з села Красносільське Борзнянського району). Працювала начальником відділу бюджетних установ Міністерства культури і мистецтв України.

ГОЛУБ Віталій Іванович – 60-річчя. Народився 13 вересня 1953 року в селі Старий Биків Бобровицького району. Працює директором ДП ПАТ "Київхліб" "Київхлібпостач".

ГОРДІЄНКО Микола Павлович – 60-річчя. Народився 13 вересня 1953 року в Прилуках. Працює директором дирекції "Інпрעדкадри" ГДП.

Заступник голови Прилуцького відділення земляцтва.

СИБІРЯКОВ Анатолій Вікторович – 60-річчя. Народився 26 вересня 1953 року в селі Конотоп Городнянського району. Майор у відставці.

ШАЛЬ Михайло Іванович – 60-річчя. Народився 18 вересня 1953 року у селі Нижня Дубечня Вишгородського району Київської області. Понад 15 років проживав у Острії Козелецького району. 29 років служив у системі МВС України. Брав участь у створенні Чернігівського училища внутрішніх справ. Полковник міліції у відставці. Учасник ліквідації аварії на ЧАЕС.

НОСКО Микола Олексійович – 60-річчя. Народився 23 вересня 1953 року. Ректор Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка, член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор.

КАЛІНА Ірина Костянтинівна – 60-річчя. Народилася 29 вересня 1953 року в місті Фрунзе. Засновник ПП "Калина Плюс".

ТУШИНСЬКА Любов Миколаївна – 60-річчя. Народилася 29 вересня 1953 року в Чернігові. Працює директором ПП "Маркетинговий центр – 2000". Займається організацією виставок та ярмарків у Києві та Чернігові.

СТРАТИЛАТ Борис Іванович – 60-річчя. Народився 30 вересня 1953 року в селі Макіївка Носівського району. Працює охоронцем у ПП "Конгрес".

КОРОВНИКОВ Володимир Олексійович – 60-річчя. Народився 26 вересня 1953 року в селі Сядрине Корюківського району. Приватний підприємець.

ПОНОМАРЕНКО Людмила Захарівна – 55-річчя. Народилася 4 вересня 1958 року в смт Лосинівка Ніжинського району.

ПЕРЕПЕЛИЦЯ Ніна Іванівна – 55-річчя. Народилася 11 вересня 1958 року в селі Крехаїв Козелецького району. Багатодітна мама, пише вірші.

МОРОЗ Наталія Миколаївна – 55-річчя. Народилася 20 вересня 1958 року в селі Гломозди Козелецького району.

Дорогі земляки!

Рада товариства "Чернігівське земляцтво" сердечно вітає вас із ювілеєм і зичить усім доброго здоров'я, успіхів у житті, оптимізму, сімейного щастя, невтомного добротворства в ім'я рідної землі.

ДРУЖНЯ

зустріч

23-го липня відбулася зустріч з першим Президентом України, Героєм України, Президентом МГО "Рівненське земляцтво" Леонідом Кравчуком. На зустрічі були присутні керівники земляцтв України і члени правління МГО "Рівненське земляцтво". Із вступним словом до присутніх звернувся голова Рівненського земляцтва професор Микола Якимчук. Він відзначив необхідність в подальшому розвивати земляцький рух для консолідації регіонів України і запросив до слова Л. Кравчука.

Леонід Макарович сказав, що підтримує діяльність земляцьких організацій. Вважає, що головні зусилля вони мають скерувати на об'єднання всього ук-

раїнського народу без поділу на західних і східних, на створення в Україні здорового громадянського суспільства. Леонід Макарович з глибоким боєм засудив діяльність окремих народних депутатів, політичної еліти, яка своїми діями і висловлюваннями дискредитує українську державу, принижує її народ, паплюжить історичне минуле. На запитання керівників земляцтв щодо формування основних положень Конституції України Леонід Макарович, як голова Конституційної асамблеї, доповів, що основну роботу з підготовки змін до Конституції мають завершити до середини 2014 року і перейти до процедури погодження їх з українським народом через рефе-

рендум та експертизу у міжнародних аналітичних організаціях. Наголосив, що нової Конституції України не буде, готуються зміни та доповнення до чинної.

За рішенням загальних зборів Асоціації земляцьких організацій її голова Віктор Ткаченко вручив Леоніду Макаровичу найвищу нагороду Асоціації.

Земляцтво-координатор, яке в даний час презентує свою роботу МГО "Рівненське земляцтво", представило план діяльності на період координаторства, що передбачає участь всіх земляцьких організацій.

Наше земляцтво представляла також виконавчий директор Тетяна Літошко.

Вітаємо!

Як стало відомо, наприкінці літа група наших земляків відзначена на малій батьківщині високими званнями. Анатолій Карацюба та Віктор Ковтун стали Почесними громадянами Коропа, такої ж пошани удостоєний Петро Назимко у рідній Городні.

Сердечно вітаємо наших поважних друзів!

Пам'ятаємо!

Ус Осьмаки Коропського району ветеранське об'єднання провело акцію під гаслом "Ніхто не забутий, ніщо не забуто". Цього дня 30 років тому загинув у бою в ДРА місцевий юнак Іван Кулик. Ми підтримали ініціативу місцевих афганців.

Зустріч розпочалася із панахиди по загиблих, потім був концерт автора-виконавця із Києва Стаса Фокіна для гостей та місцевих жителів. Закінчилась зустріч поминанням обідом. Це вже друга спільна наша акція із "афганцями" Коропщини.

Сергій КУДІН

Повертаючись

Того дня, коли були спалені Рокитне й Мочалище, каральний загін заїхав і до Пісок. Цілу ніч фашисти справляли шабаш у школі. І вже вранці спалахнули перші хати партизанів, радянських активістів К.А.Сидоренка, Д.В. Сидоренка, В.П. Бодні, Т.І. Маковія, М.Д. Галики, О.П. Головка, Є.М. Кривця, М.Т. Євенка та інших. Упали й перші безневинні жертви... І ось настало 28 грудня 1942 року, понеділок.

у той ранок

Над хатами піднялися ранкові стовбурці диму, заскрипіли двері, хвіртки – люди бралися до роботи, ніхто нічого не підозрював. А в той же час з боку Нової Басані одна за одною мчали вкриті чорним брезентом автомашини, натузовані озброєними карателями. Перед самим селом автомашини розділилися: одні – направо, другі – наліво, треті – прямо... За всіма правилами каральної стратегії. Та на майдані ще все німувало: церква на високому цегляному цоколі, старезні липи, яким через якусь годину доведеться також шугонуть вогнем у небо...

Згадував Василь Галика, якому тоді було дванадцять років:

"Рано-вранці мене збудили – треба на рубати дров, бо нічим протопити в печі. Я швиденько одягнувся й вийшов на подвір'я. Було тихо, сонце лише виглядало на сході. Та раптом від школи почувся шум автомашин. Невже карателі? Всі знали, що наше село, як партизанське, фашисти неодмінно спалять. Я кидую сокиру – і в хату. Мати тільки-но розпалила в печі. Що ж робити? І за мить вона, моя сестра Галя та я вже бжимо на сусідній куток Боднівку. Та згадую: у поспіхах ми не замкнули хату. І я вертаюсь. Ще встигаю схопити стареньку ковдру й доганяю своїх.

Подвір'я Суликового Юхима. Господар на всі наші охи та ахи спокійно каже: "Я нічого німцям не заподіяв, вони мене не чіпати будуть – зі своєї хати нікуди не піду". І ми побігли далі. На подвір'ї Мундерового Петра вже є люди. Всі вирішують ховатися в кам'яному погребі, що за хатою. А я не хочу, бо коли фашист кине туди гранату, ніхто ж не вціліє...

Навколо вже горять хати, зриваються автоматні черги. Я біжу на город до ями, в якій повно жухлого листя. В нього й зариваюся з головою, щоб нічого не бачити й не чути. Та довго влєжати там не можу – холодно. Здається, до мене йдуть фашисти... Натягнувши на голову ковдру, вискакую із засідки й біжу кудись у дим. Через Щолошчину – за село. Услід мені – постріли: кулі шматують на голові ковдру. Черевички на моїх ногах геть розпалились – босими ногами збиваю замерзле груддя. Десь під вечір я дістався до Ярославки. Мене розпитують люди, що там у селі. А я нічого не можу второпати – все плачу та сміюся..."

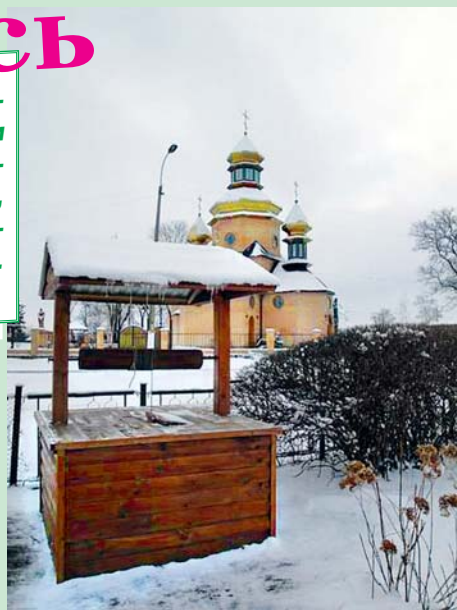
Поділ. Сакові верби. Овсієва сажалка... Тут чи не першими заплескалися хвилі людського горя. Воно не могло стихнути в очеретах – кричма кричало дитячими й старечими голосами. Сюди бігли сховатися люди од того нещастя, що вже піднімалося над селом чорним вихором.

Згадувала Віра Петрикій (Гламазденко):

"Батько вхопив маленьку мою сестричку Галю на руки, а мати – трирічну Надійку – і бігом із хати. Я і старший брат Василько – за ними. Прибігаємо на Поділ. А там видимо-невидимо людей – діти, бабусі, жінки. Ніде й примоститись. Ураз де не візьмись – карателі. Вони стали виганяти всіх з очеретів та лозняків. Розділили на кілька груп. Женуть, мов ту череду, штрикають у спину дулами зброї, лаються. Одну групу погналі на подвір'я діда Овсія, а нас – повз церкву, яка ще німувала, через майдан на колгоспне подвір'я. Пригналі до Куксиної клуні, яка була на замку. Наказали всім лягти під стіною. Лягли. Вдарили черги з автоматів – стогін, крик. Враз нова команда – встати! Своїм дитячим розумом я не здогадалася, навіщо вставати, тому й піднялася на коліна. Лише на мить, та все ж встигла роздивитися навкруги. Фашисти, напевно, стріляли роззвірними кулями, бо неподалік був мій батько, весь забризканий кров'ю. Матері не побачила – вона була завалена трупами. На купі мертвих тіл, чомусь лицем догори, лежала сестричка Галя – чорна плямочка на чолі... Миттю я знову впала на землю, і добре, бо знову застрочили автомати. Один каратель стояв неподалік мене – гарячі іголки падали мені на спину. Я лежала, здається, без пам'яті. Та ось відчула – карателі пішли..."

Віра втратила лік часу. Коли це хтось подав голос: "Ти жива?" Відказала – жива. "Ану подивись, чи їх нема?" – знову той же тоненький голосок. Віра слухняно подивилася і відказала – немає. До неї підповз Василько (це був він), ухопив за руку, і незабаром діти опинилися в колгоспному льоднику. А потім городами, поза кущами та бур'янищами, стали тікати на своє подвір'я, яке уже геть згоріло, побачили тітку Лукерію, яка й прихистила сиріт.

Лукерія Сергіївна Дейнеко, котра сама дивом залишилася в той день живою, стала матір'ю ще кільком дітям-сиротам, врятувала їх уже від холодної й голодної смерті. З ними на пожарищі звичайний погріб переробили на землянку: зліпили

сяку-таку грубку, вставили збоку склянку-віконце – ото і все було житло...

Не тільки Віра та Василько врятувалися того дня. Поминули смертельні кулі там, під клунею, ще кількох людей. Серед них і Федору Михайлівну Логвиненку, яка згадує: "Через якийсь час я отямилася. Відчула щось тепле біля себе – кров... На мені тліла фуфайка, боліло все тіло. Зібравшись із силами, підвела голову: за п'ять-шість кроків од мене стогнала якась жінка, навколо вже горіли тіла.

Тетяна Харитонівна Басанко, яка була поранена в плече, допомогла мені загасити фуфайку. До самої темноти боялися навіть голову підняти – а що, як повернуться іроди?"

З усього села звозили карателі до церкви людей, спійманих на городах, у лозняках.

Федосії Матвіївні Басанко було тоді 19 років. Бігла вона по селу, яке горіло, мов по натягнутій ниточці. Ступить необережний крок – і кінець. На вулиці її побачив німець: "Ком сюда!" Втекла. А на другій вулиці знову: "Хальт!" Підвели до мотоцикла й залишили, бо порося ніяк не могли запхати в мішок. "Я знову втікати, – згадувала Федосія Матвіївна, – у другому дворі, де було складене сухе гарбузиння, причаїлася. Поруч хата горить. Бачу, несе клятий катюга дитину за ногу, розмахнувся і вкинув її у вікно. Схопилася бігти. Як знову: "Хальт!" Завели мене до хати баби Корзинки. Повно тут людей. Дожидаємо свого. А надворі гармошка грає. Танцюють, гади п'яні! Гелгочуть! Аж ось заходить один, мабуть, із поліцаїв, бо сказав: "Ну що, готові?" І почав стріляти. На мене впали люди, і це врятувало мені життя. Відчуваю, дим мене давить, пече вогонь. Не знаю вже й як, але видерлася через вікно. А далі впала на чиємусь городі біля паркана. Бачу – ідуть двоє. Стали біля мене – прикурюють. Лежу, не дихаю. Чую – говорить один: "На моему рахунку вже 73 чоловіка". Пішли, мабуть, думали, що я вбіта. У той кривавий день не стало й мого брата Федосія, сестер Вікторії, Варвари, Марини з маленьким хлопчиком..."

Як згадувала Галина Василівна Ісаєнко, їй тоді було 10 років. Її та меншеньких братика і двох сестричок залишила в ямі на городі, а сама побігла дізнатися, що діється на Подолі. І не вернулася. А діти тремтіли від страху та холоду в ямі під блаженською яточкою. Коли карателі підпалили їхню хату, підійшли й до ями, де їх четверо сиділо.

Стали вголос радитись – чи кинути гранату. Один і сказав: "Самі подохнуть, мов цуценята". Та й пішли геть. Коли це підійшов інший з факелом в руці і сказав, глузуючи: "Вилазьте грітись!" Та в цю мить його хтось погукав, і він кинув до яточки факел, який не долетів до соломи й скоро загас. Поки палала церква, поки палали навколо неї дерева й хати, їм було тепло в ямі. А настали вечір, ніч – вони, мов кроленята, притислись одне до одного, щоб не зацоцбнути. Три доби холодні й голонні (в ямі, правда, було трохи зерна, капуста й картоплі – їли сире) чекали людської допомоги...

Та я повертаюсь у той ранок, коли в полум'ї сільської церкви з наглухо забитими вікнами й дверима, облітої гасом, горіли живим смолоскопом більше 300 моїх односельців. Мені й зараз вчувається тривожне гудіння дзвонів, безпорадний стук сотень рук у міцні церковні брами, прокльони, розпач і молитва. Навколо палаючої церкви чатували автомати й кулемети, щоб бодай хтось не вирвався з вогнища – земного пекла... Конвульсивно мовкли дзвони, тихли голоси, зливаючись в один-єдиний нелюдський стогін, відбитий у журавлиному курликанні, яке поглинула далина. Ось зрушились бані церкви, падають палаючі хрести, горять навколо 670 хат і дворів, гинуть од рук паліїв мої земляки...

Згадувала Галина Василівна Філон:

"Пам'ятаю, я схопила підручники для третього класу, вклала в них свій згорнутий червоний галстук... Моя перша вчителька Наталія Климівна Сидоренко, коли прощалася зі школою, сказала: "Збережіть, діти, книжечки, вони ще пригодяться вам". Ото я з книжечками під пахвою, а мати з меншенькою сестричкою Манею на руках побігли людськими городями. Куди? Всюди маячять темні постаті карателів, всюди – стрілянина, стелеться дим, котиться чадище. Добігли до хати нашої далекої родички Параски Сергіївни Філон.

Тут уже багато людей, всі дивляться у вікна, гомонять: що, де, як. Бачили: німці ловлять по городах людей, женуть до центру села, а скот – у напрямку Нової Басані, звідки годину тому приїхали. Що робити, куди податися далі? А може, вдасться до вечора досидіти в хаті? Карателі все ще обминають її, ніби не бачать.

Нарешті дійшла черга й до Параски Сергіївни – сіконуло по вікнах, посипалися шибки. Команда знадвору – виходити! Виходимо. Карателів – живий коридор, наставлені дула автоматів. Мати шепнула мені: "Не дивись на бандитів!.." Крик. Плач. Знову команда: лягай! Люди впали одне на одного. Ще брутальніший наказ – лягати так, мовби для гри в довгу лозу. Лягли вдруге.

Перша черга – і мою ногу немов припилило до землі, а тіло матері неперіродно розправилось. Друге стрекотіння – замовкла моя сестричка Маня, мені – запекло під лопаткою. Пізніше мені сказав лікар: "Аби не книжки – було б гірше". Третій стрекіт – кольнуло в голову, але свідомості не втратила... Карателі поперевертали горілиць жертви й пішли геть..."

Та в живих тоді залишилися кілька жінок, в тому числі й Галя. Всю ніч, стікаючи кров'ю, вони пролежали на повітрі. А вранці наступного дня в селі знову з'явилися чорношинельники, щоб завершити розпочату вчора вогненну ваханалію. Зібравши останні сили, поранені перебралися в окоп, що був неподалік. Німці підійшли до нього. "Хто живий – виходь!" – наказали згори. Та ніхто не вийшов. Карателі напхали в окоп соломи й підпалили її. Три жінки не витримали – полізли з окопу. Над ним пролунали три постріли. Останню автоматну чергу вони послали в окоп. Галя й цього разу залишилася живою.

В окопі тим часом розгорілася солома, а на дівчині – одяг. Що б там не було, треба й самій вилазити звідти. З великими труднощами вибралася на сніг. Рани кровоточили, особливо та, що під лопаткою. Впала на ще теплі тіла трьох забитих жінок. На них і пролежала весь день. Кілька разів сюди навідувалися карателі – Галя лежала без будь-яких ознак життя...

Ольга Василівна Головка. Про неї не хочеться говорити в минулому часі. Нехай і її слова посвідчать про той чорний ранок:

"Коли я прибігла на Поділ, там лежали вже побиті люди. Карателі й мене погнали в село. Ось наша група звернула на повітря діда Овсія. Тут подали команду: "Лягайте, партизани!" Я встигла розстебнути кожуханку й лягла на неї зі своїм маленьким Колею. Подивилась на того, хто крикнув, – червона ряска, білясті брови. А його три напарники – молокосо-

си... Автомати понаставляли. Застрочили. Я відчула, як на долону, на якій лежала голівка сина, потекла кров. Хлопчик востаннє напружився і стих... Коли й вдруге як жахне – на мене хтось упав важкий-важкий. Я підсунула Колю під себе... Знаю, що жива, але така печаль взяла: навіщо живою лишилася?

Незабаром карателі привели ще людей – поклали новий ряд. І так до самого смерочку. Я вже не збиралася жити, та хтось із людей підняв мене, відібрав мертвого Колю. Поховали його на городі, де була невеличка ямка... Там тепер жито росте. Таке буйне... Ой, якби ж його не косив ніхто..."

Свідчила Ганна Миколаївна Волошина:

"Коли іроди вигнали людей із Подолу, я таки втекла до свого двору, пришикла біля вербички. Бачу – вже горить церква, звідти чути людський крик. Аж німо стало. Церква горіла багряним полум'ям, а вгорі – високо-високо, – чорні, мов ніч, клуби диму. І крутяться, крутяться. Так страшно зробилося.

А по дворах ходять карателі, вибивають прикладами вікна в хатах, розчиняють хліви, сарайчики – випускають худобу.

Мене таки побачив німець – погнав у хату до людського гурту. Там уже були батько з меншою моєю сестричкою Дунею, сусіди – Одарка Базик, Уляна Волошина, інші. Ось карателі заніс до хати меншенького мого братика Івана, посадив на полу. "Не змерз? – запитав. – Зараз буде жарко". І став на порозі. Всі заголосили в хаті: "Не вбивай хоч діточок! Чим вони завинили?" Болить, аж німіє серце. Ніби й зараз чую цей крик немічних жінок і дітей. Увесь свій вік бачу того вандала у чорній масці. Інколи й зараз жахаюся того видава. Ось він піднімає зброю, наводить на переднік – тра-та-та-та!.. А потім ядучий дим видає мені очі, а в голові – шум, вогняна тріскотня і маленька іскра надії: невже жива?

Вогонь тягнеться на стелю хати, падає листям папороті на долівку, де німують людські тіла. Мені в голову ніби дзвоном ударило – горю... Коли це хтось заворушився. Значить, є живі. Треба тікати. І втекли: я, Уляна Волошчича, Василь Маковій..."

Але не дали мої односельці загинути Піскам. Як тільки передові військові частини, звільнивши Новобасанщину, пішли далі, пісківчани приступили до відбудови. Які не були нестатки – першою новобудовою була школа, а на території колишнього колгоспу "Краще життя" згодом з'явилася контора, де в одній з кімнаток розміщалася бібліотека. Село знову розросталося, споруджувалося все більше чепурних будинків, магазинів, музеїв історії села, Будинок культури, меморіальна хата Павла Тичини.

Нині біля майдану бронзові на чистому тлі неба жіноча постать. Як спокута за злочин, виросла коштом сучасних німців нова церква. І знову ростуть осокори, липи, клени – як знак вічності нашого роду.

до сьогодні на теренах Чернігівського району люди невпинно і наполегливо доглядають, прикрашають, бережуть свої християнські святині. А в тих селах, де поки що немає храму, мешканці ревно мріють про нього, збираючи кошти, звертаючись по допомогу до влади і впливових людей. Ця благодатна справа хоч і повільно, та приносить плоди: відреставровані і побудовані церкви діють в багатьох населених пунктах (Седнів, Михайло-Коцюбинське, Рудка, Довжик, Пакуль та багато інших). Новий імпульс зацікавленості культовими спорудами Чернігівського району – і старовинними і відновленими – надає нещодавно розроблена краєзнавчо-туристична програма "Духовні святині рідної землі". Деякі маршрути цієї програми вже апробовані, наприклад, "Любецький шлях".

Щоб наблизитись і безпосередньо торкнутися важливого проблем у тонкій духовній сфері мешканців Чернігівського району, керівництво ухвалило рішення провести краєзнавчу конференцію не в центрі, а на периферії – у мальовничому селі Халавин. І подія ця стала знаковою – якраз на День святого Володимира ми відзначали разом з усім християнським світом 1025-річчя хрещення Київської Русі і водночас переймалися феноменом християнства в житті сучасних українців.

За давнім князівським та гетьманським звичаєм вагомі народні зібрання освячувались церковними службами. Тож і нашій конференції передувала урочиста літургія й молебень, що відправив настоятель отець Вадим у місцевій Свято-Троїцькій церкві. На жаль, зовні це звичайне побутове приміщення, і має воно лише одну культову ознаку – хрест на покрівлі. Але всередині тут дуже затишно, охайно, численні ікони дбайливо прикрашені вишитими рушниками, все освітлене полум'ям свічок, лампад і присутністю прихожан, які постійно відвідують свій ма-

З вірою

На Чернігово-Сіверській землі з прадавніх часів сповідували християнство. Щиро. З вірою в серці відстоювали своє право молитися єдиному Богу, здійснювати канонічні обряди і вдома, і в храмах. Всупереч гонінням, заборонам, переслідуванням православна християнська релігія ніколи не зникла у нас в духовному житті.

у серці

ленький храм, аби послухати церковний спів і Боже слово. Така наявна ілюстрація потреби людей мати церкву у кожному населеному пункті не поодинокі на Чернігівщині. І це спонукає і до роздумів, і до дій. Тому слушно й актуально зауважив, відкриваючи конференцію, перший заступник голови райдержадміністрації Анатолій Кругол:

– Без усвідомлення своєї місії в цьому світі нам не зрозуміти проблем, які треба вирішувати. Світське і духовне життя переплітаються в душі кожного з нас, і церква допомагає знову повернутися до християнських цінностей.

В такому піднесеному ключі прозвучали доповіді науковців Сергія Горобця про зародження християнства, Віри Зайченко про церковне мистецтво, Сергія Малишка про церкву і військо та Андрія Курданова, голови Чернігівської районної спілки краєзнавців про місцеві особливості минулого й сучасного церкви. Зокрема, Андрій Леонідович наголосив, що православ'я у Чернігівському

Подніпров'ї означене легендарними іменами наших славних краян – Антонія Печерського, Миколи Святоші. А вплив Києво-Печерської Лаври на становлення та розвиток населених пунктів сіверських земель важко переоцінити, про що докладно описав ще у XIX ст. видатний історик Філарет Гумилевський в книзі "Історико-статистичний опис Чернігівської єпархії".

Прикрасила велелюдний захід виставкова експозиція у фойє Будинку культури, до речі, 130-літньої споруди, яку добре зберігають дбайливі господарі. Учасники конференції – а це науковці, громадські діячі, митці, місцеві жителі – ознайомились з картинами-інкрустаціями народного майстра Миколи Дорошенка, з книжковою виставкою районної бібліотеки під назвою "Будуйте храм у своїй душі", унікальними експонатами з Чернігівського обласного історичного музею ім. В.В. Тарновського – стародруками та обладунком давньоруського воїна.

Наприкінці зібрання присутні тепло привітали почесні гості – представники Чернігівського земляцтва у Києві Олексій Ершов та Анатолій Коваль.

А завершальною нотою святкової програми став виступ автора цих рядків. Під дзвінкий акомпанемент гусел артистки філармонії Ольги Кисельової я мала честь прочитати зі сцени для поважної публіки добірку своїх поетичних творів, і найвищою нагородою були щирі усмішки й оплески моїх земляків.

Надія ГАЛКОВСЬКА,
поетеса, заступник голови
Чернігівської районної
спілки краєзнавців

НАШ ЗАСУЛЬСЬКИЙ

Кожна зустріч з цією людиною – як дотик до чогось світлого і величного. Зустрічаючи гостей зі щирою посмішкою, Микола Васильович надає заряд оптимізму і впевненості. Він не тільки керівник великої організації, а й невтомний веломандрівник та фотохудожник. Слухаючи його розповіді про подорожі та проглядаючи світлини, розумієш, наскільки ця людина кохає рідну землю. Ця любов відображається і в конкретних справах: це шефська допомога у селі Грем'яч, відновлення церкви на малій батьківщині, участь у роботі Чернігівського земляцтва та Новгород-Сіверського історико-генеалогічного товариства. Хочеться побажати ювіляру довгих років життя, нових подорожей та світлин.

Галина КОКТА

Шановний Микола Васильовичу!

Від імені Новгород-Сіверського міського історико-генеалогічного товариства, Новгород-Сіверської районної організації Національної спілки краєзнавців України прийміть сердечні поздоровлення і найкращі побажання з нагоди ювілейного дня народження.

Цього дня Вам – незмінному керівнику Новгород-Сіверського відділення Чернігівського земляцтва в м. Києві хочеться висловити особливі слова вдячності від наших краян за подвижницьку діяльність, спрямовану на розквіт Новгород-Сіверського краю, відродження замулених джерел нашої духовності і культури.

Ваша громадська діяльність – взірць любові й відданості Сіверській землі, витокам свого роду.

Започатковані за Вашим сприянням традиційні історико-краєзнавчі читання "Родові таємниці Сіверянського краю" слугують тим містком єдності і духовного зв'язку поколінь, надійним орієнтиром у житті підростаючого покоління, від якого

залежить майбутнє українського народу, завтрашній день нашої Вітчизни.

Нехай Ваша добродійність, людяність та милосердя і в подальшому стелеться на килимі Вашої життєвої дороги, даруючи радість оточуючим.

*Нехай завжди в душі цвіте весна
І серце зігривається любов'ю.
Хай квітнуть дні яскравим цвітом
І буде в них сердечність і тепло,
Щоб у житті було чому радіти
І смутку у душі ніколи не було.
Хай Бог боронить від хвороб і бід,
Ріка здоров'я щоб ніколи не зміліла,
Життя нехай дарує щедро много літ
І щоб душа горіла, а не тліла.*

Микола МАНУЙЛОВИЧ,
голова Новгород-Сіверського історико-генеалогічного товариства
Анатолій ФЕДІРКО,
голова Новгород-Сіверської районної організації Національної спілки краєзнавців України

Ярмарок у стилі РЕТРО

З 'китайським акцентом' та українською щедрістю

У тринадцяте коропчани ярмаркували, та було і цьогоріч чому дивуватися.

На святкування прибула делегація Чернігівського земляцтва на чолі з головою Коропського осередку Анатолієм Карацюбою. У складі делегації прибули Сергій Ковтун, Наталія Боровик, Микола Вареник, Антоніна Гавриленко, Микола Грицай, Володимир Кнорозок, Віктор Ковтун, Геннадій Кубишкін, Сергій Кудін, Олег Рубаник, Світлана Трінус та інші – всього п'ятнадцять осіб. Анатолій Карацюба подарував меру Коропа Миколі Білану комплекти підручників для учнів молодших, середніх і старших класів середньої школи, а також вручив подарунок Благочинному Коропського округу архимандриту Миколаю Путрі.

Найперше, що вразило – широка, розмашиста виставка стародавніх фотографій під назвою "РЕТРО-Коропщина". І стародавні будівлі та краєвиди, і люди, які посміхаються з чорно-білих світлин, і навіть тогочасна техніка – просто-таки приклеювали до себе погляди перехожих, котрі зупинялися тут не на одну хвилину. І з ярмаркового голосистого дійства переносились у глибини нашої історії. Поряд розмістилася виставка вишивки, рушники ХХ століття, яким і по десять-двадцять, і по сорок-п'ятдесят, і навіть по вісімдесят років уже.

Цікаво, та треба рухатися вже далі. Але що це? Наче грім серед ясного неба! Це гармати сповіщають, що дійство ярмаркове вже розпочалося.

Як вранішня зоря благословляє чудовий день своєю появою, так і Миколаївський ярмарок розпочинається із святого благословення. Благочинний Коропського округу архимандрит Миколай привітав усіх з великим християнським святом – 1025-літтям хрещення Київської Русі та розповів про становлення християнської віри на нашій землі.

Далі на сцену один за одним були запрошені поважні гості. Серед них люди, які розбудовували Коропщину, кожен по-своєму: Микола Путря, Петро Савич, Володимир Однолько, Ніна Юрченко, Олексій Карацюба, Михайло Півень, Анатолій Усенко, Іван Пилипець, Анатолій Красносільський, Володимир Кунцін, Олександр Боровик, а також шановані земляки Анатолій Карацюба, Віктор Ковтун, Олександр Лантух.

Та ось стихають останні вітання і гострослови та веселі ведучі – Наталка

Лукавлять ті, хто нарікає, що Миколаївський ярмарок у Коропі перевівся, що щороку одне і те ж, що туди ходять тільки за чарчиною... Щира неж, правда – своїми очима бачила. Ходять, звичайно, і за чарчиною, чого гріха таїти. Але й для непитущих там розваг і цікавинок з повен міх набереться.

Поліщук і Микола Шкляр – закликають гостей ярмарку подивитися на ще одне диво коропське – міні-карнавал. Сам гетьман Многогрішний завітав до ярмаркувальників, і баба Калачиха, як цариця, на підводі приїхала. А що їй сумно було, влаштувала собі танці – у телевизор потрапити захотіла, на передачу танцювальну. Усіх чоловіків собі в кавалери перебрала, а вподобала наймолодшого – хвацького танцюриста. Та ось біда – він її не хоче, молоду йому подавай!

А тут вже і громади посунули на площу. Повненький, як пірижечок, кухарчук сидить у казані із борошном і ліпить паляниці – це Коропський хлібозавод крокує. А ось підвода з кіньми – вогнем буланих не налякати, це наші пожежні, загартовані... Поважно тягнеться агроконтрактівський паровозик, а на ньому – і мішки з насінням, і гарні молодичі – не знаєш, на що й дивитися. Весело крокують карильські цибуляники. Вони цьогоріч взяли з собою хитрого Голохвастова та рум'яну Проню Прокопівну, та й інші персонажі тут-як-тут. Весільним "Гу-у-у" зустрічають атюшівські дружки – вони йдуть із нареченою на весілля кликати. А слідом "Кабачок" – не овоч, а вишеньківська кіностудія. Чому кабачок, а не вишеньки? Хто зна. Далі суворі червоненці у робітничих фартуках з ковальськими молотами пожалували – вони нині не палії, а хранителі вогню і доброти. А найменший коваль ще й гопак танцювати вмів. Райгородці з варениками прийшли – так куми одне одного пригощали. А жовт-

невці на показ "молодичок" привели – нічого, що щетина під носом, головне – п'ятий розмір під свитками. Дивували красуні з Покошич, Рижкомор'я та Царівський розпродаж вільненців. Та чи не найбільший захват викликав виступ Радичева і Розлет (і чому тільки їм ніякого місця не присудили?) – вони перевдягнулися в індіанців та ще й привезли "жигулями" вігвам зі своїм вождем. Скільки ж тільки курей та індиків довелося принести у жертву, щоб назбирати на усіх пір'я... Цікаво було спостерігати (особливо чоловікам) за краснопільськими секс-бомбами. А ось пролетарці "прилетіли" ярмаркувати на власній ракеті, та ще й іншопланетян у гості запросили...

Та ярмарок – це не лише карнавал. Це ще й щедрі гостини. Кожна громада куринь собі обладнала, столиків-стілчиків наставили, дехто і сіна "для вечора" намостив. Та українське на святі тісно переплелось із "китайським". Ось продають глиняні глечки, а зовсім поряд – гумові капці та спортивні штани. Багато було торговців, які не надто вплисувалися у ярмаркову атмосферу. Так і каруселі: хіба ж на дерев'яній гойдалці захоче дитя кататися, якщо поряд – надувний замок, вищий за адміністрацію.

Містечко майстрів, як завжди, було найбільш відвідуваним місцем. Навіть затори людських потоків у проході виникали. Та, на жаль, тут теж могли побачити не тільки рукотворні вироби, а й заводську продукцію зі штучних матеріалів.

По обіді всі розсілися за гостинними столами. Та ось кому можна було позаздрити від душі, хто безкоштовно усілякої смакоти наївся – так це конкурсному журі, яке обирало кращу рибну страву на конкурсі "Як у Коропі коропа їли". Величезний стіл заставили щедрі господині сільських громад своїми кулінарними шедеврами. Та конкурс є конкурс. Кращих куховарок нагородили статуетками рибики. Вони дісталися Понорниці, Вільному, Рижкам.

По підсумках проходження громад перше місце зайняли Мезин та Свердловка, друге – Понорниця, третє – Карильське. Найкраще обладнали свій куринь атюшани, на другому місці – Сохачі, третє у Нехаївки. Ці громади були відзначені грошовими преміями.

Вечірній ярмарок порадив святковим концертом та неймовірно красивим салютом.

Олена ШЕВЧЕНКО
Фото Романа ШЕВЧЕНКА

**Міністерство закордонних справ...
"Колежскому секретарю Пушкину, отправляемому к Главному печателю колонистов Южного края России, генерал-лейтенанту Инзову, выдать на проезд тысячу рублей ассигнациями из наличных коллегии на курьерские отправления делен". З наказу міністра закордонних справ графа К.В. Нессельроде 4 травня 1820 року.**

Ось так було вирішено подальшу діяльність молодого, майже двадцяти-однолітнього колежського секретаря Олександра Пушкіна на поприщі державної людини. Передували цьому дуже рішучі критичні випадки з його боку на керівництво Росії, на її владу. Почалася державна служба молодого поета в Малоросії, яка продовжувалася аж цілих 4 роки. А знайомство з Україною почалося з Чернігівщини.

За два дні Олександр зібрав подорожні речі, приготувався до від'їзду. А вже 6 травня його разом з вірним слугою-кріпаком Микитою Козловим кур'єрська поштова трійка мчала з Петербурга. Проїхали по Псковській землі, Вітебськ і, звернувши з Білоруського тракту, опинилися на території Малоросії. Перша поштова станція на маловідомій стороні – Добрянка.

Ось тут і вдихнув весняне свіже повітря України молодий поет і зробив свій перший крок колежський секретар Олександр Сергійович Пушкін.

Перетнувши кордон на півночі Чернігівщини, Пушкін прислухався до своєрідної, незвичної для його вуха мови, яку він чув вперше, придивлявся до оточуючих. Його натура жадала пізнання нового для нього краю, була заінтересована у зустрічах з людьми, бо він бажав мати уявлення про цей загадковий край, де йому доведеться працювати й жити невідомо який час. Перебуваючи в Петербурзі, з розмов та літератури він чув і про Запоріжжя, і про малоросійського губернатора Михайла Міклашевського, якого було звільнено у 1817

ГРАНІ

Олександр Тимошок, який зустрічає свій поважний ювілей, наділений багатьма гранями хисту: він лікар вищої категорії, полковник міліції, добрий організатор справ і великий патріот Чернігівщини. Та є в нього ще одна риса – відданість слову, яке він поставив на службу краєзнавству. Вже опубліковано дві книги й добрих два десятки статей з історії медицини. Велика його роль у формуванні Національного музею медицини України та медичного розділу музею МВС України.

Вітаючи Олександра Ілліча з ювілеєм, друкуємо фрагмент майбутньої книги, в якому йдеться про перебування Олександра Пушкіна в нашому краю.

ХИСТУ

році з посади за участь у Новгород-Сіверському патріотичному гуртку за обстоювання ідеї відродження української державності, самостійності України. Знав О. Пушкін і про Богдана Хмельницького, і про значущість Могиллянської академії в Києві, її роль у формуванні державних кадрів минулого століття.

Селище Добрянка було засноване наприкінці XVII століття на річці Добрянці, але воно було вже доволі розвинуте. Працювали селяни побудували три церкви, діяли шкіряний, канатний, три свічківні заводи, адже освітлювання було свічками. Під час війни 1812 року коштами населення було відкрито лазарет, де працював лікар Воронкович. В Добрянці 1772 року перебував майбутній керівник селянського повстання Омелян Пугачов, про якого пізніше збиратиме матеріали Олександр Сергійович. Але зараз це малоросійське селище з доброю назвою стало першим на шляху поета на південь. Назва добра, зустріли непогано. Перепрягли коней, трохі перепочили, і знову замиготіли придорожні стовпи та малоросійські селища... Борова, Буровка, Роїще. Всі розташовані на річках з дивними назвами, характерними до природи: Замглай, Стрижень з млинами, доброзичливіми до подорожуючих мешканцями, які довірливо розповідають про розкопані древні поселення біля селищ, про минулі часи епохи...

Приїхали в Чернігів... Зупинились в готелі "Царград" у Монастирській слободі, де мешкали селяни і ремісники, які належали Спасо-Преображенському монастирю. У цей час на чернігівських землях були неврожаї, відчувалася нестача хліба, населення бідувало, були виступи селян проти влади. У великому селі Дорогінка, де мешкало до 1500 душ, кріпаки повстали і вбили пана. Пізніше поет напише: "Україна глухо волновалась, Давно в ней искра разгоралась..." Під час першої поїздки через Чернігів (а також і другої, у серпні 1824 року) поет зупинявся в готелі "Царград", тепер вулиця Князя Чорного і проспект Миру.

Не відав тоді поет, що через 17 років один із вихідців Чернігівського краю, знаменитий хірург І.В. Буяльський оглядатиме його, смертельно пораненого в Петербурзі. І знову трійка коней проносить поета

через села Жуківку, Дрімайлівку, де була економія і цукровий завод графів Мусіних-Пушкіних, далеких родичів поета, через давній Ніжин на річці Остер з каналом, де відбулася у 1663 році відома йому Чорна Рада. В місті було 3 собори, 7 церков, відкрито Ніжинську гімназію вищих наук, яка за статусом дорівнювалася до університету. Проїжджаючи повз Ніжинську гімназію, Пушкін не міг знати, що йому доведеться через 15 літ жити в петербурзькому будинку, який буде споруджений одним і тим же творцем-будівничим. Далі Почекін, Обичів, де була полкова козацька сотня Прилуцького полку.

Дерева, що з обох сторін тримали в обіймах помічений стовпами дорожній шлях, були величні й неприступні, століттями їх не торкалася рука людини. Вони навіювали Пушкіну фрагменти з казок няньки, розповідей та лекцій вчителів у лицейі про минувшину, сторінки з Четьї-Мінеї. Вражень у дорозі було море...

Вся природа Малоросії була незвичайною для нього, все було не так, як на Псковщині, де земля сіра й всипана камінням льодовика. Тут земля була зовсім іншою, чорною, як грачине крило, жирною, мов змазана олією, важкою від вологи. Вона просила зерна. Молодість їхала назустріч невідомому, і молодість оточувала його навкруги...

Приїхали до Прилук, однієї з давніх фортець Київської Русі. Вже тоді тут стояла Іванівська церква, збудована у 1709 році на честь Івана Мазепи, Галаганівський арсенал, Преображенська, Миколаївська церква, яка слугувала проїзними воротами для міста. Під ними і в їхав Пушкін до давнього міста. Мабуть, поету було слушно взнати про це місто, яке неодноразово руйнувалося половцями, ханом Батием, перебувало під Литвою, Польщею, але було войовничим і відстоювало свою самостійність.

По мірі просування по українській землі все більше і більше захоплені виникало в душі Олександра. У Пушкіна виникало незвичайне почуття: обійняти все навкруги і бажання жити і творити... Пізніше він напише про українську ніч: "Тиха украинская ночь, Прозрачно небо, звезды блещут..." Сумний настрій потроху відпускав поета.

ДЕСНУ ПЕРЕЙШЛИ

Після поразки 23 серпня 1943 року під Курськом та Орлом німецькі частини поспішно відкочувались на захід. Це був не відхід і не вирівнювання фронту, а спішна втеча. До початку вересня 1943 року лінія фронту змінювалась щоденно. Однак ворог, хоч і зазнав відчутних поразок, не був зламаний і намагався повернути собі стратегічну ініціативу.

Чіпляючись за оборонні рубежі, зведені на берегах річок, навколо міст, сіл і на висотах, він відповідав ударом на удар, відчутно контратакував. Наші війська були докомплектовані вихідцями з визволених районів України.

В цей переломний час доля війни вирішувалась на полях битв, де попереду була сміливість і мужність рядових бійців та тактичні знання і уміння офіцерів, досвід і військова інтуїція вищого командування. Можна тільки здогадуватись, як чекали наші земляки на визволення. І дочекались.

Першими 3 вересня були звільнені села Коропського району Жовтневе та Риботин, 4 вересня – селище Короп. Це зробили воїни 322-ї стрілецької дивізії 60-ї армії полковника Петра Михайловича Лашенка, уродженця села Тур'я Щорського району, за проявлений героїзм при визволенні Чернігівщини удостоєного звання Героя Радянського Союзу. 60-а армія, якою командував І. Д. Черняховський, що звільняла нашу малу батьківщину, перевищувала армійський рівень і сягала статусу фронтового об'єднання. Майстерне володіння методикою бою командуючий передав своїм підлеглим, і ті уроки не були марними.

На території Чернігівщини проходили жорстокі бої. Німецьке командування сподівалося зупинити наступ радянських військ на Дніпрі. Увесь правий берег Славутича був перетворений на міцний оборонний

рубіж, у систему якого включалась і територія Чернігівщини з її ріками – Десною, Сеймом, Сновом, Сожем.

Зокрема, на Десні ворог створив

міцний проміжний оборонний рубіж, на якому гітлерівці оборонялись, намагаючись будь-якою ціною затримати наступ.

Архівні документи та розповіді очевидців тих подій свідчать про масовий героїзм воїнів, партизанів, підпільників, які боролись у нашому придеснянському краї. За мужність, відвагу і героїзм у боях з фашистами на Чернігівщині десятки тисяч воїнів нагороджені медалями, 870 воїнів 27 національностей отримали високі звання Героя Радянського Союзу. Більшість з них стали Героями за форсування Дніпра, і всі вони розпочинали форсування з території Чернігівщини.

Хочемо розповісти про подвиг учасників форсування, битви на Оболонському плацдармі. Це один із тисяч епізодів, які ми спробуємо розкрити. У звільненні села Оболоння

брала участь 74-а та 87-а стрілецькі дивізії 13-ї армії Центрального фронту. Командував дивізією генерал-майор Андронік Казарян. До складу дивізії входили 78-й, 109-й і 360-й стрілецькі полки, 6-й артилерійський полк.

Дивлячись на сьогоднішні розквітлі сади і мирні зелені поля, важко уявити собі, що на цій прекрасній землі з 10 по 15 вересня 1943 року тривав безперервний бій за оволодіння плацдармом на правому березі Десни. Горіла земля, плавився метал, гинули воїни, але на їхнє місце ставали інші, доки поставлене завдання не було виконане.

Особисто мені про те, що відбувалось в Оболонні, відомо від мого батька Миколи Степановича. Перед штурмом Оболонського плацдарму радянські війська 5 днів готувались біля селища Короп. Були потрібні розвіддані, і розвідники звернулися до місцевого хлопчини за допомогою. Він провів їх потаємними стежками до Десни, де розвідники перехопили німецький дозор, від якого отримали потрібні дані.

І ось через сорок років командир розвідників приїхав до Оболоння на відкриття пам'ятника загиблим і розповів, що розшукує того хлопця, моєму батькові, який зустрів гостей із поїзда.

Чим далі вглиб історії відходять воєнні роки, тим величнішим постає героїчний подвиг народу, його доблесних збройних сил. І найцінніше, що ми ще можемо почути, – це розповідь очевидців тих подій.

Так сталося, що цього літа під час заходів, які проводило ветеранське об'єднання, мені пощастило поспілкуватися з очевидцями тих далеких подій, жительками села Оболоння Софією Іванівною Карпенко і Катериною Олександрівною Москаленко.

– Добре пригадую, – ділиться спогадами Софія Іванівна, – які великі бої велися за Оболоння у 1943 році. Скільки крові нашої було пролито! Тепер ту осінь страшно і пригадувати. Але все ж таки

БАТАЛЬОНИ

подолали радянські солдати Десну, увійшли в Оболоння. Не можна передати словами ту радість, з якою ми зустрічали своїх визволителів. – На хвилинку жінка замовкла і додала тремтячим голосом. – Хай же ніколи не почують і не побачать діти і внуки наші, як розриваються бомби і снаряди!

– Кілька днів діти зносили тоді тіла загиблих воїнів до братської могили, – продовжує розповідь Катерина Олександрівна. А скільки їх навічно залишилось на деснянських луках, припорошених землею від авіаційних та артилерійських ударів ворогів...

Довго тривала розмова із землячками. Ми довідались про їх минуле, про те, як вони зустріли війну, як було тяжко в окупації, про подвиг своїх земляків, які за завданням партизан пішли на "службу" до німців. Це Оболонський староста Павло Заліський та син священика, які допомогли багатьом місцевим уникнути німецького ярма і першими показали броди радянським військам, що пішли на штурм плацдарму.

Три рази переходило село із рук в руки. Від нього залишились руїни 368 хат. Близько тисячі радянських бійців загинуло. Але, розвинувши стрімкий наступ, форсувавши Десну, розгромивши 5 фашистських полків, знищивши 18 танків, наші війська оволоділи плацдармом.

Саме з цього стратегічно важливого плацдарму відкрився шлях нашим військам на Чернігів і Гомель. План гітлерівців затримати наступ радянських військ на рубежі Десни провалився повністю і безповоротно.

Батьківщина високо оцінила бойові дії частин і підрозділів на Оболонському плацдармі. Звання Героя Радянського Союзу були удостоєні 6 воїнів: молодший сержант Пилип Андрійович Лекарев, капітан Микола Омелянович Сигаєв, лейте-

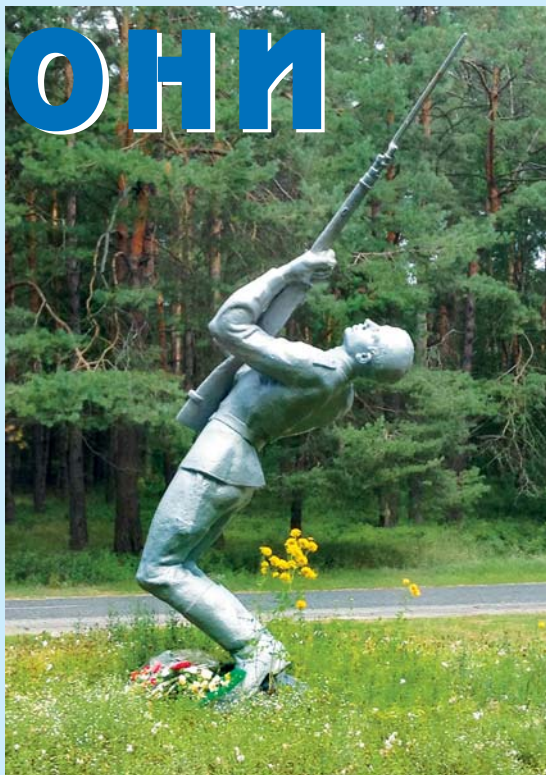
нант Гнат Вікентійович Мацкевич, старші сержанти Олександр Максимович Дурін та Микола Данилович Грищенко, молодший сержант Кудрат Суюнов – славні сини різних народів.

Далі продовжилась переможна хода Радянської Армії по Чернігівщині.

6 вересня звільнено Батурин, 9 вересня – Бахмач, 15 вересня – Ніжин, 16 вересня – Новгород-Сіверський, 21 вересня – Чернігів.

Станом на 1 жовтня Чернігівська область при підтримці партизанських з'єднань, що діяли на цій території, була звільнена військами Центрального фронту.

У вересневі дні 43-го Москва 5 разів салютувала доблесним військам за бойові звершення під час визволення Бахмача, Ніжина, Новгород-Сіверська, Чернігова, Прилук.

На місці 368 спалених у селі хат вже наприкінці 60-х – на початку 70-х років виросли нові будівлі. Це було зробити дуже важко, оскільки у село прийшла 331 похоронка. Та людей об'єднувало спільне горе. Вони жили по 2–3 сім'ї у хаті, ділились окрайцем хліба і кожною картоплиною. Люди вірили у перемогу, і вона прийшла.

Рідна земля пам'ятає своїх дітей. По всій Чернігівщині на честь її безневинних жертв, звичайних мешканців, червоноармійців, партизанів-підпільників свою мовчазну варту несуть численні меморіали слави, пам'ятні дошки, обеліски, кургани, братські могили та вулиці і площі, названі на честь героїв.

Шановні ветерани Великої Вітчизня-

ної війни! Дозвольте привітати вас із 70-ю річницею визволення нашої Чернігівщини! Пам'ять про ваш подвиг не підвладна часу, як і любов до Батьківщини. Так було і так буде завжди!

Сергій КУДІН,
голова ветеранського об'єднання

В пам'яті покоління навічно викарбувалися страшні 750 днів окупації. В руїнах лежав 51 населений пункт, у тому числі й стародавній Чернігів. За офіційними даними Чернігівщина за роки окупації втратила 127778 чоловік, насильно вивезені з рідних країв 41 578 громадян.

Повертаюсь до бою в Оболонні.

Справжній поет — живий місток між минулим і майбутнім. Коли ж говорити про Тараса Шевченка, який живе й діє ось уже два століття, маємо щастя бути захищеними від усіляких зовнішніх та внутрішніх недругів, бо ніхто з уславлених діячів минулого не зробив стільки для порятунку українського народу, як він. Коли пощерблені шаблі випадали з ослаблих рук занурених у протиріччя гетьманів, коли багато духівників, народжених на берегах Дніпра, заповідливо прислужували новітнім варягам, тільки його вогненне Слово зігрівало й гуртувало простий люд у незламний народ, гартувало віру в майбутнє. Згадаймо, що першими повірили в його нескортність прості українські селяни, адже саме неграмотні дядьки із села Пекарі, що лежить неподалік від Канева, відразу після поховин Кобзаря на Чернечій горі категорично заявляли: Тарас не помер, бо чого ж тоді труну не відкрили, він ходить десь поміж людей...

ПРОРОК

І коли на ключових посадах в умовно незалежній Україні важко знайти етнічних українців, про який патріотизм мріяти нам, людям, яких називають нині "пересічними". Щоправда, найвищі чини часом вішають у високих кабінетах портрети Кобзаря. Ще й якусь ікону поряд почеплять. Ще й образ чергового президента. Та коли б хтось із них узяв і прочитав написане поетом півтора століття тому, може б, побоююся бодай на час народного осуду. Та це тільки сподівання...

А поки що згадаймо слова відомого українського письменника Євгена Маланюка із його Шевченкіани: "Між генієм та сучасністю завше колізія. Геній дає всього себе, але сучасність бере від нього те, що вона здуває взяти. Це стосується як окремих людей, так і поколінь, як суспільства, так і певної доби, її прагнень, її духу".

На жаль, сучасність бере від свого Пророка дуже мало. Прикладів цього більш ніж досить. І стосуються вони не тільки чужих народів прагматиків-державців із холодними серцями та залізними нервами (як колись у чекістів Держинського), а й збайдужилих до власної національної гідності українців, навіть новітніх творців літературних текстів. Причини цього явища кореняться в багатьох об'єктивних і суб'єктивних факторах. Тут і глобальний прагматизм із його зневажливістю до людської душі, і поклоніння Мамоні з його гіпертрофованим сприйняттям призначення людини на землі, і засилля іноземцями через засоби масового впливу. Скажімо, український інформативний простір стосовно національної культури затиснутий у прокрустове ложе одного радіоканалу й такого ж обмеженого частотами телеканалу. Все продається й купується, все покликане задурманити мізки людини безкінечними шоу, політичними оргіями, розповідями про різні альковні тонкощі життя естрадних і бізнесових "зірок". І немає місця вогненним рядкам того ж Тараса Шевченка, які й нині здатні сколихнути громадську думку, бо написані вони на віки. Мабуть, сам Господь обрав своїм земним речником мориньського хлопчика, дав йому мужню силу перетерпіти стільки випробувань, від яких інші зламалися б і розчинилися у часовій безодні. Не пере-

І вони були не далеко від істини – було поховане тіло, а от душа, втілена в правдиве Слово, справді ходить межі людьми. Хтось би з можновладців і хотів поховати і той дух, але не здатний це вчинити. Бо як колись Тарас Шевченко увібрив у себе духовність рідного українського народу, так тепер народ вбирає в себе його дух. Українці чи не єдиний народ на планеті, який обрав собі за пророка не князя чи гетьмана, не запозиченого в сусідів короля чи царя, а поета. Мабуть, ми за генетичною природою своєю належимо до романтиків, а не чітких прагматиків, тому нас і сікли на капусту всілякі організовані зайди, а ми все одно оживали, плакали над черговими жертвами й сміялися у часи радощів. На жаль, ця традиція не обірвалася й після здобуття Україною державної незалежності, і нині, як ніколи, опираємося намаганням недругів перетворити молоду державу на Чорнобильську зону. Та ми знову повертаємося до макросвіту нашого Пророка.

*І гетьмани, й царі, і королі, й султани
В народів показних ходили в чоловіх.
Бували серед них мислителі, тирани,
І світ народи ті упізнавав по них.*

*Вростали у часи історії зигзаги,
Стиралися сліди народів та імен,
Лишалися по них хіба легенди й саги
Та шелести сумні повержених знамен.*

*Всім дарував Господь,
не знавши й тіні блату,*

*І право на любов, і рівності права.
Але одні, як меч,
тримали пильно варту,
А інших, яко тліл, вкривала снів трава.*

*Та вірю я, що в нас судьба тверда й висока,
Що нас у нас ніхто в ясир не забере:
Народ, який обрав поета за пророка,
Ніколи не помер!*

Надходить його 200-річний ювілей. Для кожної цивілізованої нації подібна дата є сигналом для подальшого згуртування довкола ідей іменника. Та тільки не для нас. Давши світові такого генія, ми так і не навчилися в нього ні патріотизму, ні мужності, ні людяності, ми піддалися різним прибудам-варягам та й живемо понуро, взявши на озброєння древній звичай: "моя хата скраю". У нас так і не пробудилося державне мислення, воно впало після остаточного розгрому козацької слави, на руїнах якої й проросла буйно малоросійщина. І якщо народ дозволяє ставити в Одесі монумент розпусниці-німкені, у миру російській цариці Катерині II, котра після бінуватого войовника Петра I доконала Запорозьку Січ, то про яку державну свідомість може бути мова. А Тарас Шевченко ген коли дав нищівну характеристику найбільшим камам України, по-своєму прочитавши слова на монументі в Петербурзі:

*Це той первий, що розпинав
Нашу Україну,
А вторая доконала
Вдову сиротину...*

повідатиму широковідомі факти трагічного життя поета, я й сам не раз ступав на ті стежки, які осявляв своєю присутністю Тарас Шевченко. Та найбільше запам'яталися навідини казахської землі, куди майже з кур'єрською швидкістю догнали опального митця царські прислужники. (До речі, дехто ставить поруч заслання в Одесу великого російського поета Олександра Пушкіна, який вільно спілкувався з місцевими аристократами, а не прів у солдатській шинелі десять безкінчених років; у цьому теж, як на мене, відбите імперське ставлення до іногородців). Сирій, задимлений і в наші часи Орськ, політий потом колоніальних муштрованих солдатів. А згодом Новопетровське укріплення, яке донині стоїть у мене перед очима...

Наша письменницька делегація з України разом із друзями-колегами мчить бетонокую в автобусі. Пообіч пустельний степ, повитий спаленою сонцем тирсою та колючими будяками, над якими бовваніють маревами групи верблюдів. А ще час від часу пролітають кам'яні пам'ятники над могилами, а то невисокі виступи несподіваного гірського масиву страхають таємничими лазами до печер буддійських ченців, які чи не єдині жили тут добровільно. Нарешті поліск Каспійського моря і біля нього самотня зелена оаза селища. Невисокі скелі, просякле сіллю жарке повітря, земна пустеля в росте у водну – і все. І тут кілька років мучився вже відомий поет і художник тільки за те, що любив свою Україну, тут донині ростуть посаджені великим українцем верби, які нагадували засланцю рідний край. Армійські роти міняли регулярно, бо надто суворі умови були тут, а опального висланця протримали десять років. То яку силу духа треба було мати нашому Кобзареві, щоб витримати все, не зламатися й бодай на кілька років повернутися до нормального життя, щоб і там, незважаючи на вищу заборону, занотовувати в захлаяній книжечці крик великого серця!

Думається, що не мають права називатися людиною ті злобні "реформатори", які наважуються заперечувати моральний подвиг Тараса Шевченка. А їх же було й нині є стільки. Згадаймо, як амбітний модерніст Михайль Семенко у тридцять років минулого століття ставив себе вище Тараса Григоровича, навіть назвавши свою книжечку новим кобзарем. А мені згадується й прикрий епізод, коли в нашому Будинку літераторів під час обговорення віршів Миколи Воробйова група майбутніх дисидентів-літераторів дружно кричала "Який Тарас Шевченко? Ось він, наш справжній Шевченко!", що навіть стриманий головуючий поет Платон Воронько зблід від розгублення. Не кажу вже про деяких сучасних інтриганів дебільного вигляду, які прагнуть укусити Пророка бодай за п'яту, бо вище не годні дістати. Час і людська пам'ять вінесли свій справедливий присуд...

А мангішляцькі верби свого часу повернулися в Україну завдяки Андрієві Малишці, який під час перебування в цьому Богом і людьми забутому куточку землі відламав кілька гілочок та й привіз додому. Виросли дерева в саду Максима Рильського, а звіди розійшлися по всій Україні. І тут хотілося б

згадати добрим словом почин Бориса Войцехівського то його сподвижників. Ось уже кілька років вони заповзялися осятити місця перебування Григорія Сковороди й Тараса Шевченка як не садами, так іменними алеями, в яких на чільному місці виростають верби з далеких прикаспійських пагінів. А після відкриття Шевченківської світлиці в Прилуках ініціатива патріотів, які не колінують перед лінивими та байдужими державцями, шириться й далі.

Міняються часи, міняються політичні напрями. Та кожен намагається підбити під себе дух Тараса Шевченка, його Слово. Скажімо, ще не вивітрилося з пам'яті, як категорично називали поета революціонером, богоборцем, намагаючись увібгати його творчий безмір у прокрустове ложе комуністичної ідеології. Тут доречно буде навести судження Івана Дзюби: "Ми часто і справедливо говоримо про

Шевченка як про полум'яного пророка. Так, він був пророком у біблійному значенні слова, тобто поборником добра і справедливості, голосом істини й совісті, гуманістичним обличчелем світового зла, як і зла соціального та національного, вад власного народу: в цьому місія біблійного пророка. Але він був безмежно багатший і людяніший за пророків, бо пророцьке палання духу і нещадна вимогливість до свого племені й роду людського, зятятість на високій меті доповнювалася і просвітлювалася в нього глибшим розумінням людини, звучанням усіх струн людської душі, повнотою людського. Він був і ніжним ліриком, і поетом кохання, і чи не найбільшим у світі співцем жінки й матері, дитячої невинності й дівочої краси".

Нині часом сумно стає на душі після читання віршованих текстів молодих поетів. Лінощі думки, небажання здолати опір слова, прагнення чимшвидше потрапити Європу власними творіннями, відкинувши досвід Тараса Шевченка, який на сторожі простолюдів свідомо поставив слово – все це, на жаль, не дає права говорити про спадкоємність традицій української поезії. І якщо, скажімо, французи, німці, англійці можуть собі дозволити просто погратися образним словом, покопирсатися у власній душі собі ж на втіху, бо мають за собою потужні цивілізовані незалежні від когось

держави, цілком сформовані нації, то українці поки що перебувають у напівколоніальному стані, отже, їх речники мають бути борцями, а не скоморохами слова.

А стосовно модернізму, то його глибоке коріння слід шукати теж у поезії Тараса Шевченка. Скажімо, чи багато подібних асоціативних підтекстів у всій світовій поезії першої половини XIX століття можна поставити поруч із неймовірно надривними двома заключними рядками із вірша "На великдень біля церкви", з отим плачем сиротинної дитячої душі:

– А я в попа обідала, –

Сирітка сказала.

А який сучасний майстер нанизання словесних ковбас здатен наповнити симфонічною музикою рядки, як це зробив Кобзар:

Нас тут триста, як скло

Товариства лягло

І земля не приймає.

Великий ювілей великого поета викликає багато думок у сучасників, до яких маю честь належати і я. Скажімо, про гідне вшанування мучениця за Україну. Адже він – візитна картка нашого народу у світі, завдяки йому, а не тільки знаменитим спортсменам, які сьогодні є, а завтра відійдуть у тінь щасливих наступників, нас упізнають як націю, як самодостатній народ. І тут годилося б сподіватися на мудрість державних мужів (свого часу навіть варяги, прибившись у Київську Русь, згодом прийняли правила життя слов'янського краю, хоч і нав'язали свої династичні традиції), для котрих Шевченко поки що лише привід для покладання квітів раз на рік до його пам'ятника в Києві. А маємо часом те, що маємо. Новаторство – це передусім збереження традицій. І як прикро вступати в поетів музей на Чернечій горі, на стінах якого ще недавно були неповторні українські розписи Василя Кричевського та Олександра Івахненка, а нині виблискують холодний граніт. Тарас Шевченко поки що знову потерпає від нашого невігластва й наростаючого дебілізму. Та Пророки не вмирають, їх дух оживає вічно в нових поколіннях.

З ЧЕРНЕЧОЇ ГОРИ

Борису Іваненку

*Як видно звідси, де прадавній Канів
Стоїть на тверді глиняних горбів,
Країну гендлярів-політиканів,
Країну зачарованих рабів.*

*І шелестять піском старі уроки,
І Україна знов у снах блука,
Коли ділки, що рвуться у пророки,
Гризуться, яко пси, за маслака.*

*Скажіть хоч ви мені, Тарасе й Боже,
Що за земля у нас, що всяк скубе,
Що за народ, який ніяк не може
Із чарів рабства вивільнити себе?*

*Ростуть, ростуть між душами обніжки,
Нарізані возджами для століть.
А нинішнім ділкам подай лиш віжки –
Забудуть, що й Кобзар отут стоїть.*

*І запражуть свій люд, немов скотину,
І продавати будуть за моря...*

*Як видно звідси землю сиротинну,
Що вигляда нового Кобзаря!*

Леонід ГОРЛАЧ

Кераміка Петра Печорного

Часом дивуєшся, скільки добра може по-сіяти на землі цілеспрямована, народжена під знаком добра людина. До таких належить і наш відомий земляк Андрій Пінчук, який у вересневої пори став новобранцем клубу для тих, кому за 70. Вік, скажемо прямо, поважний, із такої височини далеко видно і власні витoki, і житейські триумфи, і прикрі поразки, від яких ніхто не застрахований.

Мабуть, видно Андрію Михайловичу рідні мальовничі Марківці, де проклалися перші росяні стежини, і заклопотаних трудами залізничника-батька Михайла Семеновича та колгоспницю-матір Марію Георгіївну. Відійшли вони у засвіти, але подарували нам неординарного сина, яким нині гордиться вся Чернігівська земля.

Під знаком ДОБРА

Зрештою, народна пам'ять і опирається на людей небуденних, які стають часткою історії рідної землі.

Андрій Пінчук народився і виховувався в такому середовищі, де, здавалося б, годі й мріяти про кар'єру судочинця. Та є над кожним Господь, який і диктує свою волю. Так сталося і з нашим ювіляром. Перед тим, як вступити на юридичний факультет Київського Шевченківського університету, встиг потрудитися. І лише з якогось там разу досяг своєї мети. А відтак, отримавши диплом про вищу освіту, не молився на нього, як на ікону, а запрягався в чорну суддівську роботу, поступово долаючи кар'єрні щаблі і завершивши трудовий шлях на високій посаді голови Київського апеляційного господарського суду.

Дивуєшся, як Андрій Михайлович зумів зберегти в душі глибинні джерела доброти, любові до людей, десятиліттями стикаючись із темними пристрастями, кривдою, ошуканством, які деформують не лише злочинну клієнтуру, а й того, хто зобов'язаний відстоювати законність і правду. Як на мене, коли б він наважився описати бодай кілька десятків найяскравіших судових справ, то були б справжні бестселери. Скажімо, як свого часу, коли на весь світ чаділа трагічна Чорнобильська АЕС, він захищав рядових чорнобильців від пихатих генералів-лакувальників. І подібних судових справ на його рахунок сотні.

Чи помилявся він коли-небудь, виносячи рішення підсудним? Якщо проаналізу-

вати тривалу багаторічну практику, таке могло й бути. Не святі горшки ліплять. Але, здається, за кілька десятків років суддівства він жодного разу не ухвалював рішення, які б суперечили чинному законодавству. І коли нині Андрій Михайлович часом замислюється над станом нинішнього українського правосуддя, то ловить себе на думці, що воно перебуває на затьяжній стадії будівництва правової держави. Хоча, до речі, часом у нього викликають обурення популярні заяви деяких політиків, які огульно критикують суди. А там же працює більшість порядних, висококваліфікованих спеціалістів, досить лише познайомитися зі статистикою правочинної практики. Що ж, так було завжди, це питання росту, пошуків удосконалення...

Та не був би життєвий ужинок Андрія Пінчука таким повнозерним, якби він стільки років не знімав із своїх козацьких плечей суддівську мантию. Маючи веселий, добрий характер, він завжди був осердям будь-якого товариства, це можуть засвідчити і земляки, і колишні колеги по роботі. Зрештою, це може підтвердити і його родинне оточення – і вірна дружина, колишня вчителька математики Анна Федотівна, і син Олександр, нинішній підполковник українського війська, і досвідчений хірург центру мікрочірургії ока донька Єлизавета. А що

вже казати про внучок Тетянку та Мар'янку, учениць початкових класів, для яких дід якщо й буває суворим суддею, то коли вже справді доводиться йому наставляти малечу на путь істинний. Як мовиться, міцна сім'я – міцна держава.

Хочеться зауважити і таку особливість: є у Андрія Михайловича ще одна сім'я – це наше столичне земляцтво. Ось уже кілька років він успішно очолює його Бобровицьке відділення. На думку загалом, воно нині одне з найактивніших. І в цьому незаперечна заслуга його лідера. Здається, впродовж кількох останніх років без активної підтримки Андрія Пінчука не з'являється жодна книга, присвячена і всеукраїнським проблемам, і глибокій історії його найріднішої батьківщини, серцем якої є рідні Марківці. Ось і недавно там з великим успіхом відбулася презентація чергової краєзнавчої книги, про що ми писали. А на черзі – нові видання, фінансування яких бере на себе справжній благодійник. Як і підтримка церковної громади у селі, і впорядкування Шевченківських місць, як ще не одна добра справа, покликана зберегти народну духовність. Як це зворушує серця людей, котрі знемагають у пазурах прагматичної бездуховності, що загрожує умертвити дух українського народу. Не все купується і продається. Залишаються високі істини, оберігати і утверджувати які дано не кожному.

Справді, Андрій Пінчук народився і живе під знаком добра. По-хліборобськи працюючий і щедрий, він і нині, перебуваючи на заслуженому "умовному" відпочинку, не починає на лавах, прагне перебувати у людському вирвищі. Треба бачити, з якою любов'ю ставляться до свого славетного земляка марківчани, як гуртуються довкола нього такі ж поважні люди нашого земляцтва, аби переконатися: багатолітня суддівська мантия не всушила його душу, не огрубилла серце. Він і нині іде врівень із часом, розбудовує духовність України, він залишається справжньою людиною серед людей.

Леонід ГОРЛАЧ

НАША берегиня

У кожному відділенні нашого земляцтва є люди особливі. До таких серед ріпкинців належить Діна Максимівна Марущенко, яка зустрічає поважну дату життя.

*Шановна Діно Максимівно!
З днем народження вітаєм,
Щастя, радості бажаєм!*

Хай сьогодні наше привітання в серці Вашому залишить добрий слід.

Вами було зроблено багато добрих справ, які спрямовані на розвиток та благо рідної землі, в тому числі: виготовлення іконостасу для церкви Св. Антонія в Любечі, надана фінансова допомога в побудові церкви в Ріпках та Нових Яриловичах, облаштовано комп'ютерний клас та виконано багато ремонтних робіт у рідній Новояриловицькій середній школі, до поминальних днів було впорядковано кладовища в селі Нові Яриловичі.

Ви створили МП "Соляріс", яке нині є провідним підприємством переробної галузі нашої держави, довели своєю працею, що є природженим керівником і організатором.

Ми завжди з вами!

**Ріпкинське відділення
земляцтва**

До рідної Семенівки

Щоб подолати чималу відстань до райцентру самого північного району України і встигнути зробити всі свої заплановані справи, нашій невеличкій групі активістів Семенівського відділення у складі Євгена Клименка, Олександра Нараєвського і автора цієї статті довелося виїхати зовсім рано. А, прибувши до Семенівки, ми відразу взялися за діло. І, перш за все, відвідали стаціонарне відділення для одиноких і непрацевдатних громадян територіального центру, де передали його мешканцям одяг і взуття, зібрані земляками. У територіальному центрі мешкають люди з усього району, і треба віддати належне керівництву Семенівщини, умови їх проживання там досить пристойні.

Завітали ми і в місцевий краєзнавчий музей. Дуже приємно відзначити, що його експозиція періодично поповнюється новими цікавими експонатами, які відкривають невідомі до цього часу сторінки історії нашого краю. Ці надходження відбуваються завдяки невтомній пошуковій роботі ентузіастів музею, а також земляків – вихідців із Семенівщини. Було приємно дізнатись, що незадовго до нашої поїздки в музей побував Михайло Худобець – знана і шанована людина серед земляків. Михайло Якович народився в селі Жадове, зараз мешкає в Томську, де очолює місцеве відділення Чернігівського земляцтва. Він якраз належить до тих людей, хто завжди пам'ятає про своє коріння.

Голова Семенівського відділення Є. Клименко передав у дарунок музею кілька книжок, виданих за підтримки Чернігівського земляцтва. Ці книжки, а також літературу, зібрану земляками до нашої поїздки, було передано і в районний відділ культури і туризму.

Та все ж головним завданням нашого відділення земляцтва на цей рік є відкриття в Семенівському районному будинку культури Шевченкової світлиці. Це святкове дійство заплановане на вересень, на день визволення міста від німецько-фашистських загарбників. І знову ж таки приємно відзначити, що підготовка до нього проходить на належному рівні. Саме завдяки зусиллям наших дорогих земляків Юрія Анатолійовича Білоуса, Євгена Миколайовича Клименка, Любов Миколаївни Третяк і Костянтина Аркадійовича Аніщенка вже виготовлено стелажі і стенди, на яких скоро розмістяться численні експонати музею. Основну частину експонатів подарував семенівцям виходець із Черкащини Володимир Костянтинівич Портянко. Він вже багато років займається вивченням і популяризацією творчості Тараса Григоровича Шевченка.

Безумовно, без взаєморозуміння з керівництвом району, його підтримки, наша співпраця із земляками була б неповною. На дружній зустрічі голова Семенівської райдержадміністрації Сергій Євменов пообіцяв, що він і в подальшому дослухатиметься до ідей і пропозицій, які надходять від земляцтва.

Сергій ПАНКРАТЬЄВ
Фото автора

Уроки пам'яті

Група ветеранів-"афганців", вихідців із Коропського району, до якої приєднався керівник ветеранського об'єднання Чернігівського земляцтва в м. Києві Сергій Кудін, провели акцію: "Ніхто не забутий, ніщо не забуте". Це дійство було приурочене до Дня Скорботи за загиблими у війнах та 30-ї річниці від дня загибелі нашого земляка Івана Кулика. Цей хлопець, який народився в селі Осьмаки Коропського району, прожив коротке, але дуже емке життя, яке обірвалося в 19 років. У складі мотоманеврової групи Іван

потрапив у душманську засідку під час бойової операції в Афганістані. За свій подвиг посмертно нагороджений орденом Червоної Зірки. Похований у рідному селі.

Гості із Києва поклали квіти до могили Невідомого солдата в с. Оболоння. Потім відбулась панахида на могилі Івана Кулика в Осьмаках, на якій були присутні ветерани-"афганці", родичі, місцеві жителі, священнослужителі, керівництво села. У стінах школи, де навчався герой, був концерт відомого серед "афганців" барда

Стаса Фокіна. Земляки подарували літературу для музею Івана Кулика.

Хочемо наголосити, що пам'ять про подвиг земляка в селі бережуть. На школі, де він навчався, встановлено пам'ятну дошку, могилу впорядковано, в селі є вулиця, названа на честь героя, діє музей.

Володимир ПИЛИПЕНКО,
заступник голови
Коропського відділення УСВА

Вчителько МОЯ

Благодатна ічнянська земля дала Ользі Штепі два крила – вчительське і поетичне. І там, і там наша землячка почуватися вільно, як у високому небі. Для неї вересень особливий – і до школи стежка веде, і до робочого столу, за яким народжуються пристрасні, по-народному глибокі вірші. Як такі, що ми і пропонуємо сьогодні.

Школа

Нам століття історію пишуть
І складає життя протоколи.
А щоб розуму в цінностях вижить,
Простелилась дорога до школи.

З перших літер ми азбуку вчили,
Та було вже цього нам замало.
Особистого розуму сила
Нас приємно самих дивувала.

Кликав дзвоник всіх ранком за парти,
Нам скоріше зростати хотілось.
Ми жили, мов ракети до старту,
Де зоря невідома світилась.

Ми ще чуємо дзвоника звуки,
Мов дитинства краплини останні.
Наче з матір'ю буде розлука,
Новий день розпочнеться світанням.

В нашій долі ще буде екзамен,
Самостійно все треба почати.
А життя, наче довгий гексаметр,
Знов по літерах будем вивчати.

До "Качанівських муз"

Я – із Сваричівки родом, із села,
В рідній нам Качанівці зроду не була.
Тут сьогодні бути наяву, не уві сні –
Історична місія випала мені.

Як потомок іченьських
славних козаків,
Серцем прихилилася я до земляків.
Скільки для художника
в світі цім прикрас,
Душу на поезію надихне Тарас.

Вслухаюсь – мелодію Глінки я зловлю
І чхесь зітхання в сказанім "люблю"...
Всі ми оновилися, наче навесні,
Почуттями сонячні, мріями ясні.

Здружені талантами, наче колоски,
Всі ми з вами родичі, зроду ж –
земляки.

Хай же дух Качанівки
возвеличить нас,
На прощання вимовлю:
"Всіх люблю я вас!"

Ольга ШТЕПА

Секрет

Засмучена молодичка
У баби питає,
Може, та рецепт борщу
Якийсь добрий знає.

Посміхнулась баба й каже:
– Та що тут питати.
Щоб зварити добрий борщ
Настрій треба мати.

"Здичавілий" батько

Забігає хлопчик в хату
І матері каже,
Що у лісі людей бачив
Зовсім голих майже!

– Не звертай уваги, синку,
Усе добре буде.
То, мабуть, на відпочинку
З міста "дикі" люди.

А хлопчина й далі пхика,
Хоч уже й великий:
– Тітка, може, то і дика,
А батько ж не дикий.

Краще б дали гречку

Із мерії подзвонили
Якісь добрі люди:
– Передплата безкоштовна
Зайва вам не буде?..

І відчув я себе пупом,
Дитям непорочним
Землі, може, це й занадто,
А будинку – точно.

Перепитую:
– За що це,
Розкажіть рідненькі?
Кажуть:
– Це лиш тим, у кого
Пенсії маленькі...

Справедливо усе ніби,
Нічого казати.
Тільки ж всі про пуп мій голий
Тепер будуть знати.

Й кожен тиждень
ту газету,
Як злодій неначе,
Із ящика вибираю,
Щоб ніхто не бачив.

Взагалі ж про передплату
Не мовлю й словечка,
А сам думаю про себе:
Краще б дали гречку.

Микола ДЯГІЛЬ

Метаморфози

На чому тримається духовність

Хоч вір, хоч не вір, а віддай десятину
парторгу, попові, муллі чи рабину...

Хто кому заборгував

Три шкури здирали із нас вороги,
а ми ворогам тим ще й платим борги...

Загадка державотворення

Грабують країну, пригнічують люд –
а їм за те пенсії більші дають...

На службі

Іван Кузьмич – було колись! –
високу мав посаду:
йому завжди всі кланялись
і спереду, і ззаду.
А як з посади ненароком
зняли Івана Кузьмича,
його відразу ж навіть збоку
уже ніхто не поміча...

Гриць ГАЙОВИЙ

ОТЧИЙ ПОРІГ

Шеф-редактор
Віктор ТКАЧЕНКО
Головний редактор
Леонід ГОРЛАЧ
Засновник: товариство
"Чернігівське земляцтво"
в м. Києві

Газета зареєстрована Державним
комітетом інформаційної політики,
телебачення та радіомовлення
України 06.ХІ.2001 р.
Реєстраційне свідоцтво:
серія КВ №5594
Передплатний індекс 37630
Адреса редакції:
02660, Київ, Броварський проспект, 15,
тел. 206-87-12
Електронна пошта:
otporig@ukr.net

РЕДАКЦІЙНА РАДА:

В.В. Ткаченко, В.І. Авдеєнко,
Л.Н. Горlach (Коваленко),
А.Л. Курданов, Т.А. Літошко,
П.І. Медвідь, О.Ф. Орехович,
Ю.А. Русанов, М.М. Ткач,
В.В. Пушкар'єв, В.Є. Устименко,
М.І. Халимоненко.

За достовірність фактів, точність імен і
прізвищ, географічних та історичних
реалій відповідають автори публікацій.

Передрук тільки з відома видання.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Літературний редактор Ганна Скрипка.
Комп'ютерний набір Ганна Скрипка.

Верстка, дизайн Оксана Кисленко.

Надруковано та зверстано на замовлення
товариства "Чернігівське земляцтво" в м. Києві
у КП "Редакція журналу
"Дім, сад, город".
Тираж 1000.